

Studying the economic growth pattern based on environmental management accounting index in the desert and Gulf regions of the country

Anna Ghasem Zadeh Oghiani¹, Seyed Yousef Ahadi Serkani^{* 2}, Seyedeh Atefeh Hosseini³

1- PhD Student, Accounting Department, Firuzkooh Branch, Islamic Azad University, Firuzkooh, Iran.

2*- Associate Professor, Accounting Department, Firouzkouh Branch, Islamic Azad University, Firouzkouh, Iran.

3- Assistant Professor, Accounting Department, Firouzkouh Branch, Islamic Azad University, Firouzkouh, Iran.

Abstract

The aim of the present study is to investigate the economic growth pattern based on the environmental management accounting index in the desert and Gulf regions of the country. The research method in this study is of an applied type, part of applied research, and in terms of the process of doing the work, it is a descriptive and survey research of an exploratory type, which is considered an explanatory research in terms of purpose and applied in terms of result, and has used quantitative data. According to the aim of the study, the statistical population of the study includes senior managers, middle managers within the organization with related fields, university professors, and informed economic activists. The present study was conducted in the period 1400-1402. For this purpose, in the quantitative part of the study, a questionnaire was used and data was collected from a sample of 415 people, and finally 384 complete and flawless questionnaires were selected. In addition to descriptive statistics, the findings from structural equation modeling indicate the final model and the generalizability of the extracted model of the study. In the present study, several people were interviewed regarding the research topic. Out of 16 interviewees, 4 were women and 12 were men. The participants were individuals with 10 to 21 years of service experience in the target community. The findings showed that causal conditions have a significant effect on the central phenomenon, the central phenomenon on strategies, intervention conditions on strategies, background conditions on strategies, and strategies on outcomes. Furthermore, there is a significant relationship between the environmental effects of companies' activities and economic development indicators in the two desert and Gulf regions of the country. Also, the environmental effects of companies' activities on economic development indicators in the Gulf regions of the country are more severe than in desert regions. And the use of environmental management accounting growth indicators applicable to companies can reduce the adverse environmental effects of companies' activities on economic development indicators.

Keywords: Environmental accounting, management accounting index, economic growth

Citation:

Ghasem Zadeh Oghiani, A. , Ahadi Serkani, S. Y. , & Hosseini, S. A. (2024). Studying the economic growth pattern based on environmental management accounting index in the desert and Gulf regions of the country.. *Journal of Intelligent Marketing Management*, 4(4), 348-369.

بررسی الگوی رشد اقتصادی مبتنی بر شاخص حسابداری مدیریت زیست محیطی در مناطق کویری و خلیجی کشور

آنا قاسم زاده عقیبانی^۱، سید یوسف احدی سرکانی^{۲*}، سیده عاطفه حسینی^۳

۱- دانشجوی دکتری، گروه حسابداری، واحد فیروزکوه، دانشگاه آزاد اسلامی، فیروزکوه، ایران.

۲- دانشیار گروه حسابداری، واحد فیروزکوه، دانشگاه آزاد اسلامی، فیروزکوه، ایران.

۳- استادیار گروه حسابداری، واحد فیروزکوه، دانشگاه آزاد اسلامی، فیروزکوه، ایران.

چکیده

هدف پژوهش حاضر، بررسی الگوی رشد اقتصادی مبتنی بر شاخص حسابداری مدیریت زیست محیطی در مناطق کویری و خلیجی کشور است. روش تحقیق در این پژوهش از نوع کاربردی جزء تحقیقات کاربردی میباشد و از نظر فرایند انجام کار جزء تحقیقات توصیفی و پیمایشی از نوع اکتشافی است که در بخش کمی از حیث هدف، یک تحقیق تبیینی و از حیث نتیجه، کاربردی محسوب شده و از داده های کمی استفاده نموده است. با توجه به هدف پژوهش جامعه آماری پژوهش شامل مدیران ارشد، مدیران میانی درون سازمانی با حوزه مرتبط، اساتید دانشگاه، فعالین اقتصادی مطلع می باشد. پژوهش حاضر در دوره ۱۴۰۲-۱۴۰۰ انجام شد. بدین منظور در بخش کمی پژوهش با استفاده از پرسشنامه و گردآوری داده ها از یک نمونه ۴۱۵ نفری، انجام شده است که در نهایت ۳۸۴ پرسشنامه کامل و بدون نقص انتخاب گردید، علاوه بر آمار توصیفی، یافته های حاصل از مدل یابی معادلات ساختاری نشانگر مدل نهایی و میزان تعمیم پذیری مدل استخراجی پژوهش است. در پژوهش حاضر با افراد متعددی در ارتباط با موضوع پژوهش مصاحبه گردید. از میان ۱۶ فرد مصاحبه شونده، ۴ نفر را بانوان و ۱۲ نفر از مشارکت کنندگان را مردان تشکیل دادند. مشارکت کنندگان افرادی با ۱۰ سال تا ۲۱ سال سابقه خدمت در جامعه مورد نظر بودند. یافته ها نشان داد که شرایط علی بر پدیده محوری، پدیده محوری بر راهبردها، شرایط مداخله ای بر راهبردها، شرایط زمینه ای بر راهبردها، و راهبردها بر پیامدها اثر معناداری دارند. در ادامه بین آثار زیست محیطی فعالیت شرکت ها و شاخص های اقتصادی توسعه در دو منطقه کویری و خلیجی کشور رابطه معناداری وجود دارد. همچنین آثار زیست محیطی ناشی از فعالیت شرکت ها بر شاخص های اقتصادی توسعه در مناطق خلیجی کشور نسبت به مناطق کویری از شدت بیشتری برخوردارند. و به کارگیری فنون معرف رشد حسابداری مدیریت زیست محیطی قابل استفاده در شرکت ها قادر است آثار نامطلوب زیست محیطی ناشی از فعالیت شرکت ها با شاخص های اقتصادی توسعه را تقلیل دهد.

کلیدواژه ها: حسابداری زیست محیطی، شاخص حسابداری مدیریت، رشد اقتصادی.

استناد:

قاسم زاده عقیبانی، آنا و احدی سرکانی، سید یوسف و حسینی، سیده عاطفه. (۱۴۰۲). بررسی الگوی رشد اقتصادی مبتنی بر شاخص حسابداری مدیریت زیست محیطی در مناطق کویری و خلیجی کشور. مدیریت بازاریابی هوشمند، ۴(۴)، ۳۴۸-۳۶۹.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۰۵

تاریخ ویرایش: ۱۴۰۲/۱۱/۲۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۲۳

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۱۲/۲۳

<https://doi.org/JABM.3.2.15564.35125656565047>

نشریه مدیریت بازاریابی هوشمند، ۱۴۰۲، دوره ۴، شماره ۴، پیاپی ۲۲

ناشر: نشریه مدیریت بازاریابی هوشمند

نوع مقاله: علمی پژوهشی

© نویسندگان

مقدمه

فاصله ی زمانی بین سالهای 1971 تا 1980 را زمان شروع اولیه ی طرح مبحث حسابداری محیط زیست در قالب حسابداری مسئولیت های اجتماعی میدانند. هدف از ارائه حسابداری محیط زیست، تهیه اطلاعاتی است که در امر ارزیابی عملکرد زیست محیطی سازمان به مدیران کمک می نماید. پژوهشگران این حوزه معتقدند حسابداری زیست محیطی بر اساس مفاهیم، معیارها و ارزشهای زیست محیطی و اقتصادی بنا شده است که هر یک میتواند نقش مهمی در بهبود عملکرد زیست محیطی سازمان داشته باشد (لاتان و همکاران، 2018).

اصطلاح حسابداری زیست محیطی، معانی و کاربردهای فراوانی دارد که میتواند در مورد حسابداری درآمد ملی، حسابداری مالی و یا حسابداری مدیریت داخلی به کار رود. حسابداری درآمد ملی، مقیاسی از اقتصاد کلان است. تولید ناخالص داخلی سبز، نمونه ای است که با هزینه های تهی سازی و فروشایی محیط زیست بارها به عنوان یک معیار کلیدی رفاه اقتصادی به کار رفته است (لو، 2018). در این حوزه حسابداری زیست محیطی، حسابداری منابع طبیعی نامیده میشود. حسابداری مالی در زمینه برآورد و گزارشگری همگانی بدهی های زیست محیطی و هزینه های زیست محیطی عمده از نظر مالی، بر اساس اصول پذیرفته شده همگانی به کار میرود. حسابداری مدیریت، فرایند شناسایی، جمع آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات زیست محیطی است که عمدتاً با هدفهای داخلی سروکار دارد، برخلاف حسابداری مالی که توسط اصول پذیرفته شده حسابداری کنترل و هدایت می شود؛ سامانه ها و روشهای حسابداری مدیریت میتواند در رویارویی با نیازهای حرفه ای مدیران مورد استفاده قرار گیرد (جیان، 2018).

در سال 1975 هیئت تدوین استانداردهای حسابداری نشریه شماره ۵ راتحت عنوان حسابداری رویدادهای احتمالی، جهت کمک به شناسایی این وضعیت منتشر کرد که مبنایست خسارتهای احتمالی به محیط زیست در صورت محتمل بودن وقوع و قابل برآورد بودن مبلغ زیان در صورتهای مالی گزارش شود. بدهی های جبران خسارتهای وارده به محیط زیست به عنوان زیان احتمالی شناسایی میشود اما به دلیل مشکلات آینده که در برآورد میزان این زیان ها داشت، شرکتها و صنایع مختلف رویههای متفاوتی را جهت برآورد این زیان ها به کار می بردند، به طوری که هیچ شرکتی به درستی از رهنمود مزبور پیروی نمیکرد. بنابراین نیاز به اصلاح و تدوین رهنمود جدیدی احساس می شد (مباریک، 2019). حسابداری زیست محیطی میتواند فرایند آماده سازی ضبط اطلاعات برای استفاده کنندگان از صورت های مالی (در داخل و خارج از سازمان) در مورد تأثیر فعالیت های یک سازمان بر جوامع و محیط زیست (در گذشته، حال و آینده) تعریف کرد (جوادیپور، 1397). براساس بیانیه مفاهیم انجمن بین المللی حسابداران (2002) حسابداری محیط زیست عبارت است از مدیریت عملکرد اقتصادی و محیطی از طریق ایجاد و به کارگیری رویه ها و سیستمهای حسابداری مناسب و مرتبط با محیط زیست. در حالی که حسابداری محیط زیست معمولاً شامل هزینه یابی چرخه عمر، حسابداری بهای کامل، ارزیابی استفاده از حسابداری زیست محیطی و ارتباط آن با شاخص های اقتصادی توسعه و خروجی حسابداری مدیریت را به ابزاری تبدیل شده که در سیستم حسابداری سنتی تجدید نظر کرده و آن را به گونه ای اصلاح نماید که بتواند یک حلقه ارتباط بین اساتید محیط زیست و مدیران زیست محیطی با حسابداران و اقتصاددانان ایجاد کند و با کنارهم قرار دادن این دو گروه بتواند به سویی حرکت کنند که در آینده هم عملکرد مالی و هم عملکرد زیست محیطی شرکت بهتر شود که در این راستا در پژوهش حاضر به طراحی و ارائه الگوی پیشنهادی ارتباط بین خروجی هادر سیستم حسابداری مدیریت زیست محیطی شرکت ها با شاخص های اقتصادی توسعه در مناطق خلیجی و کویری پرداخته شده است.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

مقالات موجود نشان می‌دهد که سیستم حسابداری مدیریت زیست محیطی از شیوه کار قدیمی مانند سطح پایین درگیری کارکنان به سمت فرایندهای مشارکتی و حمایتی تر پیشرفت کرده است که در آن کارمندان فرصتهایی برای پیشرفت مهارت، دانش و نگرش کسب میکنند (سینگ و همکاران، 2019؛ لنگنیک-هال و همکاران، 2009). در دوره افزایش آگاهی در مورد مدیریت محیط زیست و توسعه پایدار منابع (فیلیس، 2018؛ کاویچی، 2017)، مدیریت منابع انسانی سبز به رویه‌ها با هدف تأثیر محیطی و زیست محیطی شرکتها و ارتباط آن با استراتژی محیطی و رفتارهای سبز کارکنان اشاره دارد (رونویک و همکاران، 2013). ما استدلال میکنیم که **GHRM** در مقالات **HRM** پایدار صحیح و کامل است و بر شیوه‌های مدیریتی زیست محیطی شرکت که در آن **HRM** سبز به عنوان یک بستر برای ارتباط شیوه‌های **HRM** به فعالیتهای مدیریت زیست محیطی شرکت عمل میکند، تمرکز دارد. (دومونت و همکاران، 2017). بنابراین، **GHRM** جهت‌گیری استراتژیک سازمان نسبت به حفاظت از محیط زیست را منعکس کرده و از مدیریت ارشد می‌خواهد تا به فرآیندهای سازمانی و شیوه‌هایی که افراد را به مشارکت در رفتارهای شغلی سبز برای کاهش آلودگیهای محیطی در محیط کار ترغیب میکند، توجه کند (او⁶⁰ و همکاران، 2016). به عبارت دیگر، **GHRM** شامل ادغام اهداف مدیریت زیست محیطی سازمان در فرآیندهای منابع انسانی یعنی استخدام و انتخاب، آموزش و توسعه، مدیریت عملکرد و ارزیابی، پاداش و شناخت (مولر کارم⁶¹ و همکاران، 2010) است.

مهمترین عامل مورد بررسی در هزینه‌یابی محصول "هزینه‌یابی" صحیح آن است. در بیشتر موارد محصولات مختلف به شکل فرایند های تولیدی متفاوت تولید می‌شوند و هر فرایند تولیدی هزینه‌یابی زیست محیطی مربوط به خود را دارد. در شرایطی که نتوان هزینه‌های زیست محیطی را به نحو مطلوب تخصیص داد بین محصولات تولیدی نوعی "یارانه متقاطع" حادث خواهد شد. به عنوان مثال کارخانه ای با دو فرایند تولیدی الف و ب را در نظر بگیرید که تعداد نفرات و ساعات کار یکسانی را برای هر گروه محصول به کار می‌برد اما فرایند تولید الف مواد شیمیایی زیان‌آور استفاده میکند در حالی که در فرایند تولیدی ب چنین شرایطی وجود ندارد. (جلالی، 1397)

سیستمهای تولید روز به روز با پیچیدگی و گستردگی بیشتر امر تصمیم‌گیری را برای مدیران دشوارتر می‌نماید. استفاده از اطلاعات زیست محیطی فراهم شده توسط حسابداری زیست محیطی باعث اتخاذ تصمیمات مطلوب در کلیه سطوح سازمان میشود. حسابداری زیست محیطی میتواند در مواردی چون هزینه‌یابی، انجام سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی استراتژیک سازمان کاربرد داشته باشد (کریمی، 1397).

به دنبال حذف آثار منفی سازمان بر جامعه است. توجه به مدیریت منابع انسانی سبز و سبز نمودن فعالیت‌های منابع انسانی گامی در جهت افزایش انجام مسئولیت اجتماعی سازمانها میباشد (اوپتا و آرجا، 2014) یکی از مسئولیت‌های اجتماعی تعریف شده برای سازمانها توجه به مسائل زیست محیطی میباشد. یک سازمان در برابر جامعه و اجتماع، سازمانی اقتصادی و رقابتی مسئول است و سعی بر انجام وظایفی دارد که تضمین کننده بقاء و دوام سازمان هستند. این امر مستلزم این است که سازمان شرایط خاصی را فراهم ساخته و اقداماتی در این زمینه انجام دهد. برخی از این شرایط و اقدامات در درون سازمان از طریق فعالیتهای مدیریت منابع انسانی سبز در جهت آگاه‌سازی و توانمندسازی

¹ Opatha & Arulrajah

کارکنان در مورد مسائل زیست محیطی انجام میشود (نورتون^۱ و همکاران، ۲۰۱۵). فعالیتهای مدیریت منابع انسانی سبز منجر به افزایش انجام مسئولیتهای اجتماعی سازمان خواهد شد (دشوال^۲، ۲۰۱۵).

پیشینه تحقیق :

جانستون (۲۰۲۰) در مقاله ای به تجزیه و تحلیل سیستماتیک سیستم های مدیریت محیط زیست در مدل معادلات ساختاری بر اساس حسابداری مدیریت پرداخته است. روش تحقیق مروری و بر اساس تحلیل سیستماتیک بوده است. نتایج تحقیق نشان داد تاکنون چندان که باید مطالعاتی در زمینه ارائه الگوی پیاده سازی عملکرد سیستم مدیریت زیستمحیطی بر اساس حسابداری مدیریت انجام نشده است و در این حوزه شکاف تحقیقاتی محسوس است .

جی و میائو (۲۰۲۰) در مقاله ای به بررسی مسئولیت اجتماعی حسابداری شرکت و نوآوری مشارکتی: نقش حمایت دولت پرداختند. یافته ها حاکی از آن است که بعد اجتماعی مسئولیت اجتماعی حسابداری شرکت ممکن است نوآوری مشارکتی در کشورهای در حال توسعه را تقویت نکند، که بر خلاف یافته های کشورهای توسعه یافته است. علاوه بر این، هم پشتیبانی مستقیم و هم غیرمستقیم دولت میتواند تأثیر مثبت بعد زیست محیطی مسئولیت اجتماعی شرکت بر نوآوری مشارکتی را بالا ببرد، در حالیکه غیرمستقیم میتواند تأثیر مثبتحاکمیت شرکتهای بر نوآوری مشارکتی را نیز ارتقا بخشد .

کیم و همکاران (۲۰۱۹) در مقاله ای به بررسی تأثیر مدیریت منابع انسانی سبز بر رفتار دوستدار محیط زیست کارکنان هتل و عملکرد محیطی پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد که مدیریت منابع انسانی سبز، تعهد سازمانی کارکنان، رفتار دوستدار محیط زیست و عملکرد زیست محیطی را افزایش میدهد.

بوریت و همکاران (۲۰۱۹) در مقاله ای به بررسی تاثیر سیستم مدیریت زیست محیطی بر اساس حسابداری مدیریت بر تولید پا پرداخته اند. این تحقیق توصیفی و پیمایشی داده های شرکتهای تولیدی مواد شیمیایی در کشور آلمان را بررسی نموده است. نتایج تحقیق نشان داد سیستم مدیریت زیستمحیطی بر اساس حسابداری مدیریت میتواند تا حد زیادی موجب افزایش تولید پا گردد .

ماسو و همکاران (۲۰۱۹) به بررسی رابطه بین عملکرد زیست محیطی و مالی شرکتی پرداختند و دریافتند اولویت ذینفعان و مشارکت آنان با یکدیگر به طور مثبت بر رابطه بین عملکرد زیستمحیطی و مالی تاثیر میگذارد. با این وجود این اثر تعدیلی تنها زمانی رخ میدهد که ویژگیهای اجتماعی رسمی و غیررسمی قوی بوده و از محیط کسب و کار حول شرکت و سهامداران آن حمایت کند. کمک ها و پیامدهای این مورد برای مدیران و تنظیم کنندگان مقررات مورد بحث قرار گرفته است

کشاوری (۱۳۹۸) به بررسی اثرات استراتژی زیست محیطی، عدم اطمینان محیطی و تعهد مدیریت ارشد بر عملکرد زیست محیطی با در نظر گرفتن نقش حسابداری مدیریت زیست محیطی پرداخته است. این تحقیق از نظر هدف، کاربردی و براساس روش گردآوری داده ها از نوع توصیفی پیمایشی محسوب می شود. نمونه آماری این تحقیق، مدیران ارشد ۱۳۰ شرکت در صنایع مختلف در بازار بورس تهران بودند. دادههای تحقیق با استفاده از پرسشنامه گردآوری شده است. نتایج تحقیق نشان داد حسابداری مدیریت زیست محیطی ابزار مفید و مهمی در ارائه اطلاعات جهت دستیابی به عملکرد زیست محیطی برتر در شرکتهای بوده است.

¹ Norton

² Deshwal

³ Johnstone

⁴ Ji & Miao

⁵ Burri et al.

صیدی عقیل آبادی و همکاران (۱۳۹۸) پژوهشی تحت عنوان بررسی تاثیر مدیریت منابع انسانی سبز بر عملکرد زیست محیطی و رفتار دوستانه با محیط زیست کارکنان انجام دادند. در این مطالعه از 372 کارشناس و کارمند شرکت های گروه مینا، نظر سنجی صورت گرفت. نتایج این پژوهش نشان داد که مدیریت منابع انسانی سبز بر رفتار دوستانه با محیط زیست کارکنان و عملکرد زیست محیطی شرکت تاثیر مثبت و معنادار دارد و همچنین رفتار دوستانه با محیط زیست کارکنان بر عملکرد زیست محیطی شرکت نیز تاثیر مثبت و معنادار دارد. این مطالعه نشان داد که بخش منابع انسانی با توجه به نقش مهم رفتار کارکنان در تقویت خروجیهای زیست محیطی در سازمانها نقش مهمی در ایجاد پایداری سبز شرکتها ایفا میکند.

کردستانی و همکاران (۱۳۹۷) به بررسی تأثیر افشای مسئولیت اجتماعی بر معیارهای حسابداری، اقتصادی و بازار و ارزیابی عملکرد شرکتها در بازه زمانی 1385 تا 1394، در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. یافته های پژوهش نشان داد که سطح افشای مسئولیت اجتماعی تأثیر مثبت معنی داری بر نرخ بازده دارایی، سود هر سهم و ارزش افزوده اقتصادی شرکتها دارد. همچنین، سطح افشای مسئولیت اجتماعی تأثیر منفی معنی داری بر نرخ هزینه سرمایه شرکتها دارد. با این حال سطح افشای مسئولیت اجتماعی شرکتها بر معیارهای ارزش افزوده بازار و نرخ بازده سهام تأثیر معنی داری نداشته است.

توکلی و همکاران (۱۳۹۷) در مقاله ای به ارائه مدل ساختاری مدیریت منابع انسانی سبز بر مبنای نظام های مدیریت منابع انسانی پرداختند. هدف از این پژوهش، طراحی مدل ساختاری مدیریت منابع انسانی سبز بر مبنای نظامهای مدیریت منابع انسانی است که برای نخستین بار در ادبیات مدیریت منابع انسانی سبز ارائه شده است. این پژوهش از منظر هدف، کاربردی، از بعد ماهیت و روش، توصیفی-پیمایشی و از حیث زمانی، مقطعی است

جوادی پور (۱۳۹۷) انجمن بین المللی حسابداران بیان می کند که حسابداری زیست محیطی مدیریت عملکرد اقتصادی و محیطی از طریق ایجاد و به کارگیری سیستم ها و رویه های حسابداری زیست محیطی مناسب است. بر اساس بیانیه مفاهیم حسابداری مدیریت انجمن بین المللی حسابداران ۲۰۰۲، حسابداری زیست محیطی عبارت است از مدیریت عملکرد اقتصادی و محیطی از طریق ایجاد و به کارگیری رویه ها و سیستم های حسابداری مناسب و مرتبط با محیط زیست. در حالی که حسابداری زیست محیطی شامل هزینه یابی چرخه عمر، حسابداری بهای کامل، ارزیابی منافع و برنامه ریزی استراتژی برای مدیریت زیست محیطی می باشد و ممکن است در برخی شرکتها شامل گزارشگری و حسابرسی نیز باشد.

آزادی و کسمایی (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان اثرات زیست محیطی بنگاه های اقتصادی و نقش حسابداری سبز بیان داشتند که امروزه، حفاظت از محیط زیست و چالش های مربوط به آن به یکی از مهمترین دغدغه های دولتها در سرتاسر جهان تبدیل گردیده است. با توجه به وجود برخی از محدودیت های زیست محیطی به ویژه در تجارت جهانی و محدود شدن عرصه رقابت، مدیران واحدهای تجاری تحت فشار فزاینده ای هستند که نه تنها باید هزینه های عملیاتی را کاهش دهند، بلکه باید تاثیرات زیست محیطی حاصل از فعالیت های عملیاتی خود را نیز به حداقل برسانند.

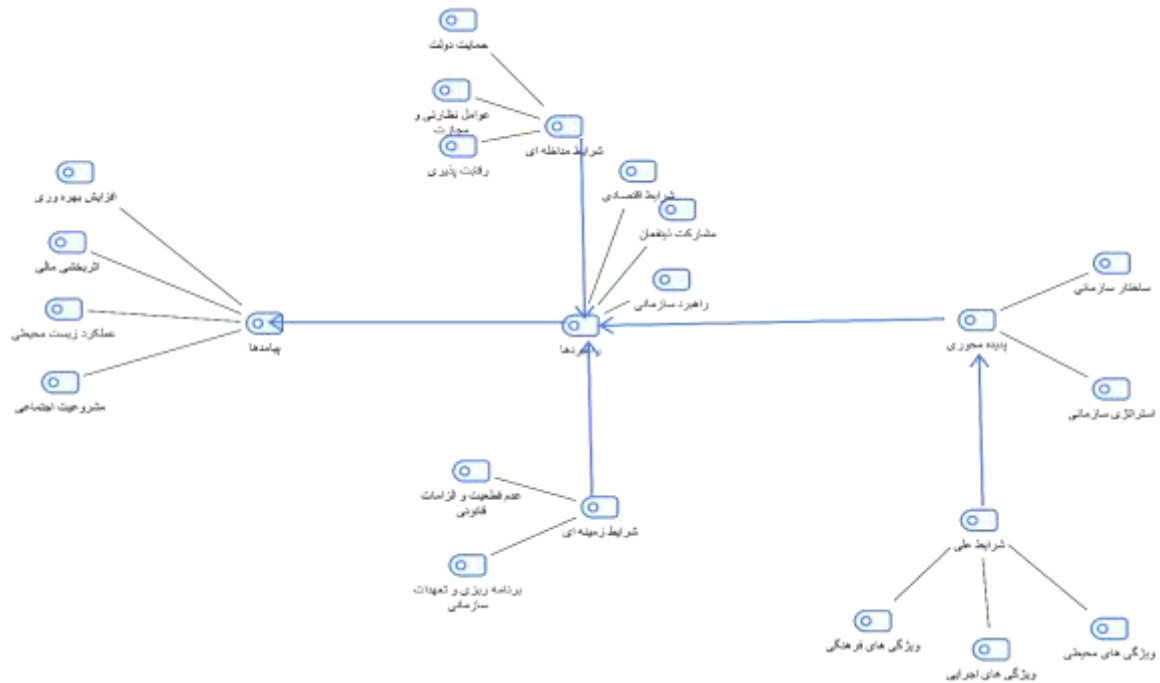
گنجی و کریمی (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان عوامل و موانع موثر بر اجرای حسابداری محیط زیست بیان کردند که فشارهای تقلیدی و فشارهای هنجاری بر اجرای حسابداری محیط زیست موثر بوده است؛ اما فشارهای تحمیلی اجرای حسابداری محیط زیست موثر نیست. همچنین موانع نگرشی موانع مالی موانع اطلاعی بر عدم اجرای حسابداری محیط زیست موثر بوده است.

شاه ویسی و امیری (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان حسابداری محیط زیست از تئوری تا عمل بیان داشتند که هدف از حسابداری محیط زیست، تهیه اطلاعات جهت کمک به مدیران در امر ارزیابی عملکرد، کنترل، تصمیم گیری و گزارشگری برای یک سازمان یا منطقه هدف حسابداری محیط زیست است. حسابداری محیط زیست براساس مفاهیم، معیارها و ارزش های زیست محیطی و اقتصادی بنا شده است.

روش شناسی پژوهش

تحقیق حاضر با توجه به اهدافی که دارد جزء تحقیقات کاربردی می باشد و از نظر فرایند انجام کار جزء تحقیقات توصیفی و پیمایشی از نوع اکتشافی است که در بخش کمی از حیث هدف، یک تحقیق تبیینی و از حیث نتیجه، کاربردی محسوب شده و از داده های کمی استفاده خواهد نمود. جامعه آماری پژوهش شامل مدیران ارشد، مدیران میانی درون سازمانی با حوزه مرتبط، اساتید دانشگاه، فعالین اقتصادی مطلع می باشد.

در این پژوهش به منظور گردآوری داده ها و اطلاعات مورد نیاز در بخش کیفی پژوهش از روش مصاحبه های نیمه ساختاریافته و ابزار پرسشنامه استفاده خواهد شد که سؤالات متفاوتی با توجه به موضوعات در پرسشنامه گنجانده می شود. به این ترتیب پژوهشگر از دیدگاه های افراد، چگونگی شکل گیری ادراکات مشترک آنها، انگیزه های تصمیم گیری هایشان و ادراک تجارب آنان از طریق مشاهده تعاملات، اعمال و کنش های شرکت کنندگان، ارتباطات و شکل گیری نگرش های آنان آگاه خواهند شد. مشاهدات می توانند صحت گفته های مصاحبه شونده و نکات احتمالی فراموش شده را مشخص کنند. همچنین ترکیب روش های گردآوری داده ها می تواند به پژوهشگر کمک کند تا صحت داده ها را دریابد (فراهانی و عریضی، ۱۳۸۴: ۲۲۶). به اعتقاد آدلر و آدلر (۱۹۹۴) نیز مشاهده در صورت ترکیب با سایر روش های گردآوری اطلاعات، می تواند پژوهش را از دقت بیشتری برخوردار نماید. برای تکمیل و احصا پرسشنامه ها از طریق پرسشنامه های آنلاین و دستگاه ضبط صدا استفاده خواهد شد و مصاحبه ها در محیطی آرام و با توجه کامل مصاحبه شونده انجام خواهد شد. علاوه بر داده هایی که با استفاده از روش های فوق گردآوری خواهند شد، از داده های حاصل از یادداشت های میدانی، خاطرات تحقیق و اطلاعات زمینه ای نیز بهره برده خواهد شد. زیرا «یادداشت های پژوهشگر کیفی در جریان پژوهش، شامل توصیف رخدادها، محیط، رفتارها و غیره نیز بخش مهمی از داده های پژوهش کیفی محسوب می شوند» و می توانند «اطلاعات ارزشمندی درباره تجربه هایی که از تحقیق وجود دارند در اختیارمان قرار دهند» (فلیک، ۱۳۸۸: ۳۲۶). به این ترتیب «ثبت داده ها، یادداشت برداری های اضافی و پیاده کردن متن گفتگوهای ضبط شده، واقعیت های مورد نظر را به متن و گزارش هایی بر اساس نتایج به دست آمده از میدان بدل می کند» (همان: ۳۲۵). در بخش کمی پژوهش نیز که با استفاده از پرسشنامه و گردآوری داده ها از یک نمونه ۴۱۵ نفری، انجام شده است که در نهایت ۳۸۴ پرسشنامه کامل و بدون نقص انتخاب گردید، علاوه بر آمار توصیفی، یافته های حاصل از مدل یابی معادلات ساختاری نشانگر مدل نهایی و میزان تعمیم پذیری مدل استخراجی پژوهش است

نمودار ۱: درختی پژوهش

تجزیه و تحلیل داده‌ها

در فاز کمی نتایج تحقیق، با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی ارائه شده است. فاز کمی مشتمل بر دو بخش است. در بخش اول، اطلاعات توصیفی متغیرهای جمعیت شناختی به صورت جداول و نمودارهای توزیع فراوانی و درصد ارائه شده است. در بخش دوم نیز نتایج مربوط به سؤالات با استفاده از آمار استنباطی ارائه گردیده است.

ارائه نتایج توصیفی تحقیق

آماره‌های توصیفی به مجموعه‌ای از معیارها گفته می‌شود که می‌توانند مشخصات کلی از اطلاعات جمع‌آوری شده را برای پژوهشگر ارائه دهند. باید توجه داشت که از آماره‌های توصیفی نمی‌توان نتایج را به حالات کلی تعمیم داد بلکه فقط برای ارائه یک دید کلی از پژوهش، از این معیارها استفاده می‌شود.

جدول ۱: آمار توصیفی متغیرهای مدل

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کمترین	بیشترین
پدیده محوری	۴/۱۱۰۳	۰/۳۹۵۵	۲/۳۷	۵/۰۰
شرایط زمینه‌ای	۴/۱۱۵۷	۰/۳۶۵۰	۲/۷۴	۵/۰۰
شرایط مداخله‌ای	۳/۹۷۰۰	۰/۵۲۶۴	۲/۳۶	۵/۰۰
راهبردها	۴/۱۰۷۲	۰/۳۶۳۹	۲/۸۳	۵/۰۰
پیامد	۴/۱۲۵۳	۰/۳۲۱۳	۲/۸۹	۵/۰۰
شرایط علی	۴/۱۱۹۰	۰/۳۷۲۷	۲/۵۶	۵/۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش

همان‌طور که در جدول (۱)، مشاهده می‌شود آماره‌های توصیفی شامل میانگین، کمینه، بیشینه، انحراف معیار، می‌باشد که معروف-ترین و در عین حال پر مصرف‌ترین شاخص‌های آمار توصیفی‌اند. میانگین، متوسط داده‌ها را نشان می‌دهد. با توجه به مطالب مذکور و با نگاهی به جدول فوق می‌توان دریافت که در بین متغیرها، پیامدها با مقدار ۴/۱۲۵۳ دارای بالاترین میانگین و شرایط مداخله‌ای با مقدار ۳/۹۷۰۰ دارای کمترین میانگین می‌باشد. همچنین شرایط مداخله‌ای با مقدار ۰/۵۲۶۴ از انحراف معیار و دامنه گسترده‌تری بیشتری برخوردار است و پیامدها با مقدار ۰/۳۲۱۳ از انحراف معیار و دامنه گسترده‌تری کمتری برخوردار است. طبق نتایج جدول ۴-۳۰، میزان میانگین یک متغیر بدان معناست که به طور متوسط میزان آن متغیر در آن محدوده است. به عنوان مثال میزان میانگین پیامدها، ۴/۱۲۵۳ می‌باشد که بدان معناست که به طور متوسط پیامدها حدود ۴ می‌باشند.

جدول ۲: جدول فراوانی متغیر سن

سن	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی معتبر	فراوانی تجمعی
کمتر از ۳۵ سال	۱۲۲	۳۱/۷۷	۳۱/۷۷	۳۱/۷۷
بین ۳۵ تا ۴۵ سال	۱۷۲	۴۴/۷۹	۴۴/۷۹	۷۶/۵۶
بین ۴۵ تا ۵۵ سال	۷۷	۲۰/۰۵	۲۰/۰۵	۹۶/۶۱
بیشتر از ۵۵ سال	۱۳	۳/۳۹	۳/۳۹	۱۰۰/۰
مجموع	۳۸۴	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	

منبع: یافته‌های پژوهش

جدول فوق نشان می‌دهد که سن کمتر از ۳۵ سال ۱۲۲ نمونه، سن ۳۵ تا ۴۵ سال ۱۷۲ نمونه، سن ۴۵ تا ۵۵ سال ۷۷ نمونه و نهایتاً " سن بیشتر از ۵۵ سال، ۱۳ نمونه از ۳۸۴ نمونه را شامل می‌شود. این جدول همچنین نشان می‌دهد که بیشترین فراوانی سن مربوط به سن ۳۵ تا ۴۵ سال می‌باشد که ۴۴/۷۹ درصد از جامعه آماری را به خود تخصیص داده است.

جدول ۳: جدول فراوانی متغیر تحصیلات

میزان تحصیلات	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی معتبر	فراوانی تجمعی
زیر کارشناسی	۸۷	۲۲/۷	۲۲/۷	۲۲/۷
کارشناسی	۲۰۶	۵۳/۶	۵۳/۶	۷۶/۳
کارشناسی ارشد	۷۰	۱۸/۲	۱۸/۲	۹۴/۵
دکتر	۲۱	۵/۵	۵/۵	۱۰۰/۰
مجموع	۳۸۴	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	

منبع: یافته‌های پژوهش

جدول فوق نشان می‌دهد که تحصیلات زیر کارشناسی ۸۷ کارشناسی ۲۰۶ نمونه، کارشناسی ارشد ۷۰ نمونه و نهایتاً " دکتر ۲۱ نمونه از ۳۸۴ نمونه را شامل می‌شود. این جدول همچنین نشان می‌دهد که بیشترین فراوانی تحصیلات مربوط به کارشناسی می‌باشد که ۵۳/۶ درصد از جامعه آماری را به خود تخصیص داده است.

جدول ۴: جدول فراوانی متغیر جنسیت

جنسیت	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی معتبر	فراوانی تجمعی
مردان	۲۹۴/۰	۷۶/۶	۷۶/۶	۷۶/۶
زنان	۹۰/۰	۲۳/۴	۲۳/۴	۱۰۰/۰
مجموع	۳۸۴	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	

منبع: یافته‌های پژوهش

جدول فوق نشان می‌دهد که مردان ۲۹۴ نمونه و زنان ۹۰ نمونه از ۳۸۴ نمونه را شامل می‌شود. این جدول همچنین نشان می‌دهد که بیشترین فراوانی جنسیت مربوط به مردان می‌باشد که ۷۶/۶ درصد از جامعه آماری را به خود تخصیص داده است.

روایی پژوهش با استفاده از تحلیل عاملی

جدول ۵: آزمون KMO و بارتلت

شاخص KMO	۰/۹۴۵
نتایج تست بارتلت	۳۰۷۹۹/۹۵۶
سطح معناداری	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش

در صورتی که مقدار **KMO** کمتر از ۰/۵۰ باشد، داده‌ها برای تحلیل عاملی مناسب نخواهد بود و اگر مقدار آن بین ۰/۵۰ تا ۰/۶۹ باشد، می‌توان با احتیاط بیشتر به تحلیل عاملی پرداخت، ولی در صورتی که مقدار آن بزرگتر از ۰/۷ باشد، همبستگی‌های موجود در بین داده‌ها برای تحلیل عاملی مناسب خواهد بود.

مقدار (**KMO**) باید بیشتر از ۰/۶ و مقدار آزمون بارتلت باید کوچکتر از ۰/۰۵ باشد. بر اساس نتایج حاصل از شاخص **KMO** و بارتلت، مشاهده می‌گردد که مقدار شاخص **KMO** برای کلیه متغیرها بیشتر از ۰/۶ می‌باشد که نشان دهنده این است که تعداد نمونه برای تحلیل عاملی کافی می‌باشد. همچنین مقدار سطح معناداری آزمون بارتلت، کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد که نشان می‌دهد تحلیل عاملی برای شناسایی ساختار، مدل عاملی مناسب است.

آزمون نرمالیتی

جدول ۶: آزمون نرمالیتی

متغیرهای	کلموگروف - اسمیرونوف		
	آماره	درجه آزادی	سطح معناداری
پدیده محوری	۰/۳۴۴	۳۸۴/۰	۰/۱۰۳
شرایط زمینه‌ای	۰/۳۶۴	۳۸۴/۰	۰/۱۰۹
شرایط مداخله‌ای	۰/۲۱۲	۳۸۴/۰	۰/۰۵۶
راهبردها	۰/۳۱۴	۳۸۴/۰	۰/۱۰۵
پیامد	۰/۳۱۱	۳۸۴/۰	۰/۱۰۴
شرایط علی	۰/۳۱۸	۳۸۴/۰	۰/۱۰۸

از آنجایی که سطح معناداری کلیه متغیرها بیشتر از ۰/۰۵ است، بنابراین داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار هستند. جهت بررسی برازش مدل، از برازش مدل اندازه‌گیری، برازش مدل ساختاری و برازش کلی مدل استفاده می‌گردد.

مدل‌سازی معادلات ساختاری

نتایج مدل اندازه‌گیری، پایایی و روایی

مهم‌ترین هدف تحلیل عاملی تأییدی تعیین میزان توان مدل عامل از قبل تعریف شده با مجموعه‌ای از داده‌های مشاهده شده است. به عبارتی تحلیل عاملی تأییدی درصدد تعیین این مسئله است که آیا تعداد عامل‌ها و بارهای متغیرهایی که روی این عامل‌ها اندازه‌گیری شده‌اند با آنچه بر اساس تئوری و مدل نظری انتظار می‌رفت انطباق دارد. به عبارتی، این نوع تحلیل عاملی به آزمون میزان انطباق و هم‌نوایی بین سازه نظری و سازه تجربی تحقیق می‌پردازد. در این روش ابتدا متغیرها و شاخص‌های مربوطه بر اساس تئوری اولیه انتخاب می‌شوند و سپس از تحلیل عاملی استفاده می‌شود تا ببینیم که آیا این متغیرها و شاخص‌ها آن طوری که پیش‌بینی می‌شد روی عامل‌های پیش‌بینی شده بار (لود) شده‌اند یا این که ترکیب آن‌ها عوض شده و روی عامل‌های دیگری بار شده‌اند؟

در این نوع تحلیل عاملی پیش‌فرض اساسی محقق این است که هر عاملی با زیرمجموعه خاصی از شاخص‌ها ارتباط دارد. حداقل شرط لازم برای تحلیل عاملی تأییدی این است که محقق قبل از هر چیزی تعداد عامل‌های مدل را فرض کند اما درعین حال معمولاً این محقق انتظارات خود را مبنی بر این که کدام عامل‌ها بار خواهند شد دخیل می‌کند. برای مثال محقق سعی می‌کند تا تعیین کند که آیا متغیرهایی که برای ساخت و نمایش یک متغیر پنهان به کار می‌روند واقعاً متعلق به هم هستند یا خیر؟ کاربردهای دیگری هم برای تحلیل عاملی تأییدی قابل ترسیم است که عبارتند از:

۱- تعیین اعتبار یک مدل عاملی

۲- مقایسه توان دو مدل متفاوت که مسئول مجموعه مشابهی از داده‌ها هستند.

۳- آزمون معنی‌داری یک بار عاملی خاص

۴- آزمون رابطه بین دو یا چند بار عاملی

۵- آزمون این که آیا مجموعه عامل‌ها با یکدیگر همبستگی دارند یا خیر؟

۶- ارزیابی میزان اعتبار هم‌گرای مجموعه‌ای از متغیرها (میزان تجانس داخلی بین آن‌ها)

۷- سنجش اعتبار یک مقیاس یا شاخص از طریق نمایش این موضوع که گویه‌های همساز بر روی یک عامل بار می‌شوند؛ بنابراین به کمک این روش می‌توان گویه‌های ناهم‌ساز مقیاس را که بر روی چندین عامل بار بسیار بالا یا پایینی دارند از مقیاس حذف کرد. چون این متغیرها را نمی‌توان به یک عامل مشخص انتساب داد.

نتایج مدل اندازه گیری

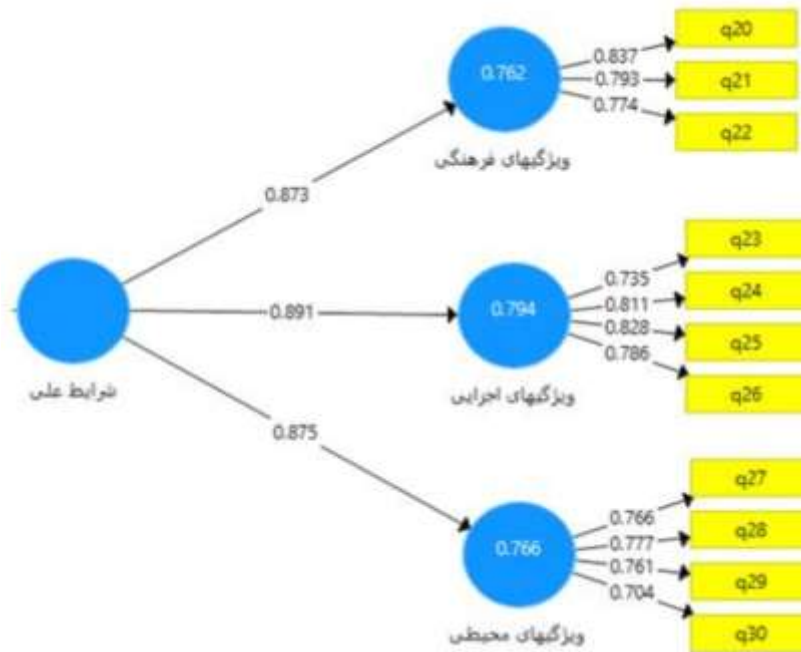
(۱) مقادیر بارهای عاملی متغیرهای مشاهده شده:

طبق گفته محققان در صورتی مدل اندازه گیری انعکاسی، مدلی همگن خواهد بود که قدر مطلق بار عاملی هر یک از متغیرهای مشاهده شده متناظر با آن متغیر پنهان آن مدل دارای مقدار حداقل ۰/۷ باشد. برای این منظور مقادیر بارهای عاملی مورد بررسی قرار گرفت. برخی پیشنهاد حذف متغیر مشاهده شده انعکاسی را از مدل اندازه گیری که زیر ۰/۴ باشند، دادند، آن هم در صورتی که با حذف آن پایایی مرکب مدل اندازه گیری انعکاسی مربوطه افزایش یابد.

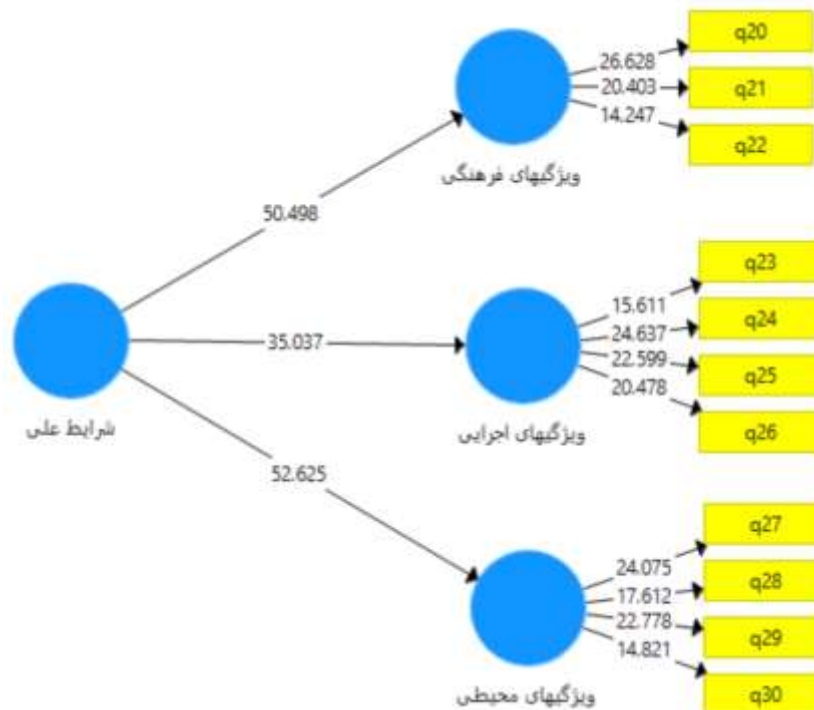
(۲) معناداری بارهای عاملی:

نتایج بررسی معناداری بارهای عاملی (بیرونی) در جدول آمده است. چنانچه مقدار به دست آمده بالای حداقل آماره در سطح مورد اطمینان در نظر گرفته شده باشد، آن رابطه یا فرضیه تأیید می شود. در سطح معناداری ۹۰ درصد، ۹۵ درصد و ۹۹ درصد این مقدار به ترتیب با حداقل آماره $t_{1/64}$ ، ۱/۹۶ و ۲/۵۸ مقایسه می شود.

نتایج مدل اندازه گیری

نمودار ۲: مقادیر بارهای عاملی

نمودار ۳: معناداری بارهای عاملی

جدول ۷: نتایج مقادیر بارهای عاملی متغیرهای مشاهده‌پذیر

مرتبۀ دوم			مرتبۀ اول			متغیر	ابعاد	گویه‌ها
P Values	t آماره	بار عاملی	P Values	t آماره	بار عاملی			
۰/۰۰۰	۵۰/۴۹۸	۰/۸۷۳	۰/۰۰۰	۲۶/۶۲۸	۰/۸۳۷	ویژگیهای فرهنگی	۲۰Q	
			۰/۰۰۰	۲۰/۴۰۳	۰/۷۹۳		۲۱Q	
			۰/۰۰۰	۱۴/۲۴۷	۰/۷۷۴		۲۲Q	
۰/۰۰۰	۳۵/۰۳۷	۰/۸۹۱	۰/۰۰۰	۱۵/۶۱۱	۰/۷۳۵	ویژگیهای فرهنگی	۲۳Q	
			۰/۰۰۰	۲۴/۶۳۷	۰/۸۱۱		۲۴Q	
			۰/۰۰۰	۲۲/۵۹۹	۰/۸۲۸		۲۵Q	
			۰/۰۰۰	۲۰/۴۷۸	۰/۷۸۶		۲۶Q	
۰/۰۰۰	۵۲/۶۲۵	۰/۸۷۵	۰/۰۰۰	۲۴/۰۷۵	۰/۷۶۶	ویژگیهای محیطی	۲۷Q	
			۰/۰۰۰	۱۷/۶۱۲	۰/۷۷۷		۲۸Q	
			۰/۰۰۰	۲۲/۷۷۸	۰/۷۶۱		۲۹Q	
			۰/۰۰۰	۱۴/۸۲۱	۰/۷۰۴		۳۰Q	

شرایط
علی

همان‌طور که نتایج جدول (۵) نشان می‌دهد، مقادیر بار عاملی تمام گویه‌ها بیشتر از ۰/۷ است و بنابراین مدل اندازه‌گیری، مدلی همگن است و مقادیر بار عاملی، مقادیر قابل قبولی هستند.

نتایج بررسی معناداری مقادیر آماره t در جدول (۵) نشان داد که مقادیر آماره t برای همه گویه‌ها بیشتر از ۲/۵۸ گزارش شد. این بدان معناست که ارتباط بین گویه‌ها با متغیر مکنون مربوط به خود در سطح اطمینان ۹۹ درصد پذیرفته می‌شود.

آلفای کرونباخ و پایایی مرکب:

جدول ۸: آلفای کروناخ و پایایی مرکب

متغیر	ابعاد	آلفای کروناخ	پایایی مرکب
شرایط علی	مولفه های اجرایی	۰/۷۹۹	۰/۸۶۹
	مولفه های فرهنگی	۰/۷۲۲	۰/۸۴۴
	مولفه های محیطی	۰/۷۴۵	۰/۸۳۹

نتایج بررسی ضرایب آلفای کروناخ و پایایی مرکب در جدول (۶) نشان داد که مقادیر این شاخص ها برای همه متغیرهای پنهان، بیشتر از ۰/۷ است و بنابراین پایایی ابزارهای اندازه گیری با استفاده از این دو شاخص هم تأیید شد.

روایی ابزارهای اندازه گیری

روایی همگرا

جدول ۹: میانگین واریانس استخراج شده

متغیر	ابعاد	میانگین واریانس
شرایط علی	مولفه های اجرایی	۰/۶۲۵
	مولفه های تخصصی	۰/۶۴۳
	مولفه های نظارتی	۰/۵۶۶

همان طور که در جدول (۷) ملاحظه می شود، نتایج بررسی مقادیر واریانس استخراج شده متغیرهای پنهان پژوهش نشان داد که همه متغیرها مقادیری بیش از ۰/۵ به خود اختصاص دادند. بر این اساس می توان گفت: روایی همگرای ابزارهای اندازه گیری با استفاده از شاخص میانگین واریانس استخراج شده، تأیید شد.

روایی تشخیصی یا واگرا

- آزمون فورنل - لارکر:

جدول ۱۰: آزمون فورنل - لارکر

مولفه های محیطی	مولفه های فرهنگی	مولفه های اجرایی
		۰/۷۹۱
	۰/۸۰۲	۰/۶۶۱
۰/۷۵۲	۰/۶۰۶	۰/۷۲۱

بر این اساس نتایج به دست آمده از جدول (۸)، جذر میانگین استخراج شده هر متغیر پنهان، بیشتر از حداکثر همبستگی آن متغیر پنهان با متغیرهای پنهان دیگر است. بر این اساس روایی واگرا مدل اندازه گیری با استفاده از آزمون فورنل - لارکر هم تأیید شد.

بحث و نتیجه گیری

بامشخص شدن اهمیت مباحث زیست محیطی در سالهای اخیر، تحقیقات بسیاری در این زمینه در سراسر جهان صورت گرفته است. در حسابداری نیز این امر به ظهور شاخه جدیدی به نام حسابداری زیست محیطی منجر شده است؛ اما با وجود اهمیت روز افزون انجام افشائیات داوطلبانه از سوی شرکتها در زمینه مسائل زیست محیطی در کشورهای توسعه یافته و در کشور ما بخصوص در مناطق کویری و خلیجی، این موضوع آنچنان که شایسته است مورد توجه قرار نگرفته است؛ از اینرو این پژوهش حاضر سعی در تعیین فنون معرف رشد حسابداری مدیریت زیست محیطی قابل استفاده در شرکتها بر رابطه بین آثار زیست محیطی ناشی از فعالیت شرکتها با شاخص های اقتصادی توسعه در دو دسته مناطق کویری و خلیجی کشور است از این رو هدف این پژوهش ارائه الگویی از هدف پژوهش حاضر، ارتباط بین خروجی ها در سیستم حسابداری مدیریت زیست محیطی شرکتها با شاخص های اقتصادی توسعه در مناطق کویری و خلیجی کشور است. در فاز اول (فاز کیفی) این تحقیق از حیث فرایند انجام کار، یک تحقیق اکتشافی بوده و از داده های کیفی استفاده خواهد نمود. در فاز دوم (فاز کمی) از حیث هدف، یک تحقیق تبیینی و از حیث نتیجه، کاربردی محسوب شده و از داده های کمی استفاده خواهد نمود. بدین منظور در بخش کیفی پژوهش داده ها مورد تحلیل و واکاوی قرار گرفتند. حاصل این فرآیند شش مقوله اصلی الگویی پارادایمی الگوی رشد اقتصادی مبتنی بر شاخص حسابداری مدیریت و حسابداری زیست محیطی در مناطق کویری و خلیجی می باشد. در ادامه مقوله های فرعی مرتبط با هر مقوله اصلی به صورت مجزا توضیح داده می شود. در بخش کمی پژوهش نیز که با استفاده از پرسشنامه و گردآوری داده ها از یک نمونه ۴۱۵ نفری، انجام شده است که در نهایت ۳۸۴ پرسشنامه کامل و بدون نقص انتخاب گردید، علاوه بر آمار توصیفی، یافته های حاصل از مدل یابی معادلات ساختاری نشانگر مدل نهایی و میزان تعمیم پذیری مدل استخراجی پژوهش است. در پژوهش حاضر با افراد متعددی در ارتباط با موضوع پژوهش مصاحبه گردید. از میان ۱۶ فرد مصاحبه شونده، ۴ نفر را بتوان و ۱۲ نفر از مشارکت کنندگان را مردان تشکیل دادند. مشارکت کنندگان افرادی با ۱۰ سال تا ۲۱ سال سابقه خدمت در جامعه مورد نظر بودند.

و فرضیات مورد نظر جهت مصاحبه طراحی شده اند. سپس با استفاده از رویکرد گراند تئوری (نظریه داده بنیاد) ۶ مقوله پدیده محوری، شرایط زمینه ای، شرایط علی، شرایط زمینه ای، شرایط مداخله ای، راهبرد ها و پدیده ها و زیر مولفه های هر یک به عنوان

عوامل موثر بر حسابداری زیست محیطی شناسایی شده است. در ادامه با توجه به اهمیت موضوع و تعیین میزان اهمیت هر یک از عوامل، به الویتبندی عوامل مذکور با روش معادلات ساختاری پرداخته شده است.

بنابراین با توجه به پرسشنامه‌ای بودن اطلاعات از، تحلیل از طریق معادلات ساختاری انجام شد و در نهایت، فرضیه‌ی پژوهش با استفاده از الگوی ضریب مسیر مورد آزمون قرار گرفت و با توجه به ضریب معناداری (آماره تی) نتایج حاصل از مدل تخمین زده شده، نسبت به تأیید یا رد فرضیه اظهار نظر شد. یافته‌ها نشان داد که شرایط علی بر پدیده محوری، پدیده محوری بر راهبردها، شرایط مداخله‌ای بر راهبردها، شرایط زمینه‌ای بر راهبردها، و راهبردها بر پیامدها اثر معناداری دارند. در ادامه بین آثار زیست محیطی فعالیت شرکت‌ها و شاخص‌های اقتصادی توسعه در دو منطقه کویری و خلیجی کشور رابطه معناداری وجود دارد. همچنین آثار زیست محیطی ناشی از فعالیت شرکت‌ها بر شاخص‌های اقتصادی توسعه در مناطق خلیجی کشور نسبت به مناطق کویری از شدت بیشتری برخوردارند. و به کارگیری فنون رشد حسابداری مدیریت زیست محیطی قابل استفاده در شرکت‌ها قادر است آثار نامطلوب زیست محیطی ناشی از فعالیت شرکت‌ها با شاخص‌های اقتصادی توسعه را تقلیل دهد. اما به کارگیری فنون معرف رشد حسابداری مدیریت زیست محیطی قابل استفاده در شرکت‌ها بر رابطه بین آثار زیست محیطی ناشی از فعالیت شرکت‌ها با شاخص‌های اقتصادی توسعه در دو دسته مناطق کویری و خلیجی کشور از آثار متفاوتی برخوردار نیستند

منابع

ایلیگی، الناز، ناظری، علی، کاظمی، سید محمد مهدی (1396). سیستم مدیریت زیست محیطی و عملکرد مالی سازمان؛ نقش میانجی مزیت رقابتی و تعدیلگر هزینه تعویض، فصلنامه علمی-ترویجی مدیریت استاندارد و کیفیت، سال هفتم-شماره 3-پیاپی 2.

آبیغی اصفهانی . سعید ،حسینی .علی اکبر ،حسینی نیا . سید رضا ،(1397) ،مدیریت منابع انسانی سبز؛ الگویی برای پایداری در سازمان های ورزشی (مورد مطالعه : ادرا کل ورزش و جوانان استان خراسان شمالی) ،نشریه مدیری منابع انسانی در ورزش ،سال 5، شماره 2، 309-328.

بیات، روح اهلل و محمدنژاد مرددی، سپیده (1395) بررسی تاثیر نوآوری های سبز بر عملکرد زیست محیطی و مزیت رقابتی سازمان، کنفرانس جهانی مدیریت، اقتصاد حسابداری و علوم انسانی در آغاز هزاره سوم، شیراز، پژوهش شرکت ایده بازار صنعت سبز.

پورزمانی، زهرا و مشایخی فرد، سعید (1394). حسابداری مدیریت زیست محیطی با رویکرد یکپارچه برای طراحی تولید سبز با استفاده از تحلیل سلسله مراتبی فازی، حسابداری مدیریت، دوره 8، شماره 27، صفحه 21-36. حیدرپور، فرزانه و قرنی، محمد (1394). تاثیر حسابداری زیست محیطی بر شاخص های مالی و عملیاتی شرکتهای تولیدی، فصلنامه پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره 7، شماره 26، صفحه 39-50.

-رمضانی، عبدالرضا (1397). بررسی عوامل موثر در عدم بکارگیری روش های حسابداری مدیریت زیست محیطی (EMA) در شرکت های آلاینده استان بوشهر، پایان نامه کارشناسی ارشد موسسه آموزش عالی خردبوشهر.

- عالمشاه، سیدامین (1393). بررسی عوامل موثر در اتخاذ روش های حسابداری مدیریت زیست محیطی (EMA)، حسابداری مدیریت، دوره 7، شماره 22، از صفحه 89 تا صفحه 108.
- کشاوری، محمدرضا (1398). اثرات استراتژی زیست محیطی، عدم اطمینان محیطی و تعهد مدیریت ارشد به عملکرد زیست محیطی نقش حسابداری مدیریت زیست محیطی، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
- صیدی عقیل آبادی. فاطمه؛ احمد نوری؛ علی صیدی عقیل آبادی و زهرا صیدی عقیل آبادی، 1398، بررسی تاثیر مدیریت منابع انسانی سبز بر عملکرد زیست محیطی و رفتار دوستانه با محیط زیست کارکنان، بیست و هفتمین کنفرانس سالانه بین المللی انجمن مهندسان مکانیک ایران، تهران، انجمن مهندسان مکانیک ایران.
- غالمی، سودابه؛ ناظری، علی. (1397). مدیریت زنجیره تامین سبز و عملکرد سازمان؛ نقش تعدیلگر گواهینامه ایزو، مدیریت استاندارد و کیفیت، دوره 8، بهار-شماره پیاپی 27، بهار 1397، صفحه 20-5.
- صالحی، مونا، رضایی، عل اکبر، نوری، علی، 1397، ارزیابی عملکرد زیست محیطی شهرداری تهران بر اساس شاخصهای شهر سبز، نشریه مطالعات مدیریت شهری، سال دهم، شماره 33، صص 1-15.
- فرخی، مجتبی، امیری، زینب، دلویاصفهان، محمد، (1399)، تاثیر مدیریت منابع انسانی سبز بر رفتار محیط زیست-گرایانه کارکنان با در نظر گرفتن نقش تعدیلگر ارزشهای سبز فردی و فرهنگ خدمت، دوفصلنامه علمی مدیریت منابع انسانی پایدار، سال دوم، شماره 2، صص 137-157.
- معینان، بهاره، مهرآرا، اسداله، باقرزاده، محمدرضا، قلیپورکنعانی، یوسف، 1398، طراحی الگوی مدیریت عملکرد سبز بر مبنای مدل EFQM در شهرداری تهران، فصلنامه علمی اقتصاد و مدیریت شهری، 4(7(پیاپی 28))، صص 113-126.
- محمدنژاد شورکایی. مجتبی. سیدجوادین. سیدرضا. شاه حسینی. محمدعلی. حاج کریمی. عباسعلی. (1395). ارائه چارچوبی برای مدیریت منابع انسانی سبز. مدیریت دولتی. 710-691(4).8
- نجفی، انسیه (1398). بررسی ارتباط میان حسابداری زیست محیطی با رویه ها و طراحی سیستمهای حسابداری مدیریت (مطالعه موردی: سطوح مختلف مدیران شرکت راه آهن ایران)، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده حسابداری دانشگاه تهران.
- نظری پور، محمد و نصیری، بهنام (1397). بررسی رابطه بین سیستمهای مدیریت زیست محیطی و عملکرد مالی با تأکید بر عوامل بازار، مجله پیشرفتهای حسابداری دانشگاه شیراز، دوره دهم، شماره اول، صفحه 272-244.

- بحرث ثالث، جمال، رضائی، فاطمه (1395). ارائه مدلی برای حسابداری مدیریت زیست محیطی با رویکرد چرخه عمر محصول AHP فازی (مطالعه موردی: شرکت تولیدی سیم و کابل تبریز). حسابداری مدیریت. 9(28). 1-35.
- دارابی، رویا، اکبری، مریم (1394). بررسی عوامل مؤثر بر اجرای حسابداری محیط زیست. پژوهشنامه اقتصاد و کسب و کار. 6(10). 71-84.
- حیاتی نهاله، حجازی رضوان، حسینی سیدعلی، باستانی سوسن (1397). استخراج مولفه های زیست محیطی از گزارشات فعالیت هیات مدیره شرکتها با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی. پژوهش های تجربی حسابداری 7(28) 43-69.
- حیدرپور، فرزانه، قرنی، محمد (1394). تاثیر حسابداری زیست محیطی بر شاخصهای مالی و عملیاتی شرکتهای تولیدی. پژوهش های حسابداری مالی. 7(26). 39-50.
- فتخاری، حسین، ملکیان، اسفندیار، جفایی، منیر (1396). تبیین و رتبه بندی مولفه ها و شاخصهای گزارشگری زیست محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی به روش تحلیل سلسله مراتبی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار. حسابداری ارزشی و رفتاری. 2(4). 153-187.

- Adams T A, Barton P I, (2018). Combining coal gasification and natural gas reforming for efficient polygeneration. *Fuel Processing Technology*, 92(3): 639–655.
- Almeida C M V B, Barrella F A et al., (2019). Emergetic ternary diagrams: Five examples for application in environmental accounting for decision-making. *Journal of Cleaner Production*, 15(1): 63–74.
- Aries ,W. Jonson ,E(2016).The relationship between environmental performance and environmental disclosure cost. *Accounting, Auditing & Accountability Journal* 7(4):47-72
- Andersson ,T.& Wolff, R.,(2019)," Ecology as a Challenge for Management Research", *Scandinavian Journal of Management*, Vol. 12, pp. 223-231
- Arshad, R .and Razak, S.N.A.A. ,(2019), "Corporate Social Responsibility Disclosure and Interaction Effects of Ownership Structure on firm Performance", *Business, Engineering and Industrial Applications(ISBEIA)*, vol. 111, pp. 25-28 .
- Auh, S., & Menguc, B. (2019). Balancing exploration and exploitation: The moderating role of competitive intensity. *Journal of Business Research*, 58(12), 1652-1661.
- Bastianoni S B, Campbell D, Susani L et al., (2019). The solar transformity of oil and petroleum natural gas. *Ecological Modelling*, 186(2): 212–220.
- Bartolomeo, M., Bennett, M., Bouma, J. J., Heydkamp, P., James, P. & Wolters, T. (2018) *Environmental Management Accounting in Europe: current practice and future potential*.
- Baird, P. L., Geylani, P. C., & Roberts, J. A. (2019). Corporate social and financial performance re-examined: Industry effects in a linear mixed model analysis. *Journal of Business Ethics*, 109(3), 367-388.
- Bansal, P., & Hunter, T. (2019). Strategic explanations for the early adoption of ISO 14001. *Journal of Business Ethics*, 46(3), 289-299.
- . Bedford, D., Malmi, T., & Sandelin, M. (2016). Management control effectiveness and strategy: An empirical analysis of packages and systems. *Accounting, Organizations and Society*, 51, 12-28.
- . Beurden, P. V., & Gössling, T. (2008). The worth of values- A literature review on the relation between corporate social and financial performance. *Journal of Business Ethics*, 82(2), 407-424

- . Brandt-Williams S L, (2010). Handbook of emergy evaluation: A compendium of data for emergy computation issued in a series of Folios. Folio# 4. Emergy of Florida Agriculture. University of Florida, Gainesville, 40pp.
- Brown M T, (2018). Resource imperialism: Emergy perspectives on sustainability, balancing the welfare of nations and international trade. In: Ulgiati S ed. Advances in Energy Studies. Proceeding of the conference held in Porto Venere, Italy, October 2002. University of Siena, Italy.
- . Brown M T, Campbell D E, De Vilbiss C et al., (2017). The geobiosphere emergy baseline: A synthesis. *Ecological Modelling*, 339: 92–95.
- . Brown M T, Ulgiati S, (2019). Understanding the global economic crisis: A biophysical perspective. *Ecological Modelling* 223: 4–13
- Bordt,M(2018). Discourses in Ecosystem Accounting: A Survey of the Expert Community. *Ecological Economics* 144 (23) 82–99
- Brown M T, Ulgiati S, (2019). Emergy accounting of global renewable sources. *Ecological Modelling*. doi: 10.1016/j.ecolmodel.2016.03.010.
- Burritt, K. L. & saka, C. ,(2019), " Environmental Management Accounting Applications and Eco-Efficiency: Case Studies from Japan. *Journal Of Cleaner Production*, 14, PP.12621275.
- Cuesta,C. Castro.P. Tascón.T. Castaño,F(2018). The effect of environmental performance on financial debt. European evidence. ., *Journal of Cleaner Production* (2018), doi: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.09.239>.
- Deng,Q. Liao,H. Guo,Y. RenQ(2018). An environmental benefits and costs assessment model for remanufacturing process under quality uncertainty. *Journal of Cleaner Production* 178 (11) 45e58
- De Vilbiss C, Brown M T, (2019). New method to compute the emergy of crustal minerals. *Ecological Modelling*. doi: 10.1016/j.ecolmodel.2015.04.007.
- Chan, R. Y. K., He, H., Chan, H. K., & Wang, W.Y.C. (2012). Environmental orientation and corporate performance: The mediation mechanism of green supply chain management and moderating effect of competitive intensity. *Industrial Marketing Management*, 41(4), 621-630.
- Christine Jasch ,(2019), The use of Environmental Management Accounting (EMA) for Identifying Environmental cost, 1,5,9.
- . Choi, Jong-Seo; Kwak, Young-Ming; Choe, CHongwoo,(2019),Corporate social responsibility and Corporate Financial Performance: Evidence from Korea. *Australian Journal of Management*, 53 (3),
- . Darnall, N., Henriques, I., & Sadorsky, P. (2019). Do environmental management systems improve business performance in an international setting? *Journal of International Management*, 14(4), 364-376.
- . Lumpkin, G.T., & Dess, G. G. (2019). Linking two dimensions of entrepreneurial orientation to firm performance: The moderating role of environment and industry life cycle. *Journal of Business Venturing*, 16(5), 429-451.
- ISRIC, 2016. International Soil Reference and Information Centre, World Soil Information data portal. (Accessed August 2016 at <http://www.isric.org/content/data>).
- Martin Bennett and Mabbetts ,(2019), Reduce Your Costs Whit Environmental Management Accounting, PP.1,15,20
- . Mohd,S,Aioze,R,Faizem,D(2014). Environmental management accounting practices and Islamic corporate social responsibility compliance: evidence from ISO14001 companies. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 145 (43) 343 – 351
- MSY, 1995–2012. Mongolia Statistical Yearbook. (accessed October, 2016 at <http://www.1212.mn/>).
- . NEAD, 2016. The National Environmental Accounting Database. Cneter for ENvironmental Policy, University of Florida (accessed August 2016 at <http://www.cep.ees.ufl.edu/need/>).
- Notte,A. Vallecillo,S. Maes,J(2018). Capacity as “virtual stock” in ecosystem services accounting. *Ecological Indicators* 98 (21) 158–163

- . Oeyono, J. and Samy, M .and Bampton, R. ,(2019), "An Examination of Corporate Social Responsibility and Financial Performance: A study of the top 50 Indonesian Listed Corporations", *Journal of Global Responsibility*, Vol.2, PP.100-112.
- . Ormazabal, M., Sarriegi, J. M., & Viles, E. (2017). Environmental management maturity model for industrial companies. *Management of Environmental Quality: An International Journal*, 28(5), 632-650
- . OEC, 2016. AJG Simoes, CA Hidalgo. The Economic Complexity Observatory: An Analytical Tool for Understanding the Dynamics of Economic Development. Accessed August 2016 at <http://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/mng/>
- Odum H T, Brown M T, Brandt-Williams S, (2019). Handbook of Emergy Evaluation. Folio#2. Introduction and Global Budget. Florida, Center for Environmental Policy. University of Florida, Gainesville
- Wong, C. W., Lai, K. H., Shang, K. C., Lu, C. S., & Leung, T. K. P. (2019). Green operations and the moderating role of environmental management capability of suppliers on manufacturing firm performance. *International Journal of Production Economics*, 140(1), 283-294
- Vitro, L. Weber, J. Jeantil, M (2018). Natural Capital Accounts and Public Policy Decisions: Findings From a Survey. *Ecological Economics* 144 (11) 244–259
- Wang, J. Wanga, R. Zhu, Y. Li, J (2018). Life cycle assessment and environmental cost accounting of coal-fired power generation in China. *Energy Policy* 115 (19) 374–384
- .48 WWO (WorldWeatherOnline). 2016. Accessed August 2016 at <https://www.worldweatheronline.com/ulaanbaatarweatheraverages/ulaanbaatar/mn.aspx>.
- World Bank, 2016. World Bank Data portal-agricultural land. (accessed August, 2016 at <http://data.worldbank.org/indicator/AG.LND.AGRI.ZS?locations=MN>)
- Worden R L, Savada A M, (2018). Mongolia: A Country Study. Gov. Publishing Office, for the Library of Congress, Washington D.
- Yang, C. L., Lin, S. P., Chan, Y. H., & Sheu, C. (2019). Mediated effect of environmental management on manufacturing competitiveness: An empirical study. *International Journal of Production Economics*, 123(1), 210-220.
- Yang Z F, Jiang M M, Chen B et al., (2015). Solar emergy evaluation for Chinese economy. *Energy Policy*, 38(2): 875–886
- Yee, R. W. Y., Yeung, A. C. L., & Cheng, T. C. E. (2019). An empirical study of employee loyalty, service quality and firm performance in the service industry. *International Journal of Production Economics*, 124(1), 109-120.
- UNEP, 2016. United Nations Environmental Program, DEWA/GRID-Geneva. Global Resource Information Database (Accessed August, 2016 at <http://www.grid.unep.ch/index.php?lang=en>).
- UN ComTrade, 2016. United Nations Statistics Division trade data portal (accessed August 2016 at <http://comtrade.un.org/data/>).
- Zhu, Q., Sarkis, J. (2019). The moderating effects of institutional pressures on emergent green supply chain practices and performance. *International Journal of Production Research*, 45 (18-19), 4333-4355.
- Zhu L, Li H, Chen J et al., (2018).. Emergy-based sustainability assessment of Inner Mongolia. *Journal of Geographical Sciences*, 22(5): 843–858